

1

Interpres

Parmakkapı. İmam Sokak Ziya bey Han Kat 4
Tel. : 44 72 34 Beyoğlu

No.

24 Ocak 1968
Meydan (İstanbul)

Seslerle yapılan san'at eseri için ise hiç böyle değil Kulak zarını etkileyen bir fizik fenomeni insan oğlunun göğü kez hoşuna gitmemiştir. Bundan ötürü o dilediği güzellikte sesler aramış, onları elde etmek için âletler icat etmiştir. Sonra da bu seslerle bir dil ortaya çıkarmış, onunla duygu ve fikirlerini anlatmaya koyulmuştur. Müzikal ses, tabiattaki fizik fenomeni seste bulunmayan bir kudretle en üstün ifade vasıtasıdır. Fakat bu kudretli ifade tarzının söz sahibi canlılığı kısadır. Nerede bir «Dolmen» in uzun ömrü, nerede sesle ifadenin anlık süresi? Bunu yazı gibi bir hatıra haline getirmek, notayı icat insanlık tarihinde devir açan bir medeniyet âni olmuştur.

Ama bu da yetmemiştir. Dolmen yerinde daimâ dikilidir, isteyen görebilir. Müzik notası istense de işilemez. Birinin çıkıp onu okuması ya da sazın da çalması ve dinletmesi gerek. Müzik eserinin yapıcısı, icracı da olsa bir şey değişmez. Sonunda o da göçüp gidecektir. Sonra gelen kuşaklar bıraktığını anlamak için gene bir dinleteni beklerler.

Müzik icracısı bunun için bu san'at kolunda önemli hem de san'at değeri büyük bir unsurdur. Kaderi nankördür üstelik. Virtüöz, büyük niteliğini kazansa bile gelecekte yaşamaz. Devrinde ünlü bile olsa sesi duyulmayınca unutulur gider. Chopin ve Liszt piyano çalmakta ustaydılar. Paganini arından yaratılmış olan destanıyla anılır. Bunların bile şöhretlerine, daha çok bıraktıkları eserlerin desteklediği, devirlerindeki gene ünlü dinleyicilerin tanklıklarıyla inanılır.

Çağımızda çok gelişmiş olan imkânlar bile geçmiş büyük icracıların ünlerine ancak özellikle ilgilenen kişiler çevresinde yer sağlamaktadır. Bir Paderewski, bir Rachmaninoff'un eserleri olmasa adları anılmaz. Çünkü müzik hareket halinde yaşayan bir san'attır. Radyo, plâk gibi bütün modern mekanik ses araçlarına rağmen konser salonları hem sayı hem de boy ölçüleri bakımından büyümekte, konser dinleyicileri de artmaktadır. Bu yüzden daimâ yeni icracıların çabaları beklenmektedir.

Gaspar Cassado böyle beklenen bir yük bir gellisti. İstanbullular onu iyi tanır. Resitalleri ve konserleri unutulamaz. En son bir buçuk ay önceki resitali ve trio konserinin zevki henüz hatırlarda iken yirmi gün önce bir kalp krizi sonunda öldüğü haberi geldi.

Bilenler bir şair, bir rapsod daha göçtü dediler. O geçmişin klâsik eserlerini canlandıran daima yaşayan fikir ve duygu yüklerini belirterek onları bu günün kuşaklarına daima ulaştıran bir san'atçıydı.

Günümüzde artan istek nisbetinde her sazda birçok virtüöz var. Hemen hepsi teknik yönden «preformance» göstermede hünerli. Ama bir piyanist Sauer'in bir viyolonist Thibaud'un şairiyeti, bir Rachmaninoff'un vekârını bulmak kolay olmuyor.

Gaspar Cassado viyolonselister arasında, çaldığı müzik eserini kendi duygulu kişiliğinin tesiri ile en çok değerlendirenlerden biriydi. Her büyük san'atçı gibi teknik icrayı unutturur, her notaya anlam veren bir sonorite ve âsil ölçülerle müzik eserini gereği gibi yeniden yaratan bir uslûpla dile getirmesini bilirdi.

Böyle bir kudretle ifade edilen müzik eserinin artık büyüğünden veya küçüğünden söz edilemez. Bach'ın küçük bir parçasını onun arşesinden dinlerken saklı durduğu yerden beliriveren bir büyü keser ihtisamı ile karşılanırdı. Dinledikten sonra içi müzikle dolan kişi, ancak sanatın sağlayabildiği bir huzura kavuşurdu.

Kulaklarımızda onun sıcak ve dolu seslerinin henüz taze yankılarını duyarken, artık susmuş olan sempatik san'atçı Gaspar Cassado'nun, kaderini düşünmeden her zamanki gibi şiir okurken, göğüvermesinin güzel bir baht olduğunu düşünerek onu mu esen buluyoruz, yoksa kendimizi mi avuttuğumuz bilmem ki?

Dr. Reyhan H. ERBEN

MÜZİK

Gaspar Cassado öldü...

Ünlü viyolonselist öldüğü zaman sanatını değerlendiren tenkitçiler, bir şair, bir rapsod daha göçtü dediler.

EN iptidâî plâstik san'at eseri maddî şekliyle var olarak kalır. Daima gözlerin önündedir. Her zaman görülür mü? O ayrı problem. Ama görmeği bilen her göze çarptığında değerini kendiliğinden bulur.